

ОТЕЦЬ

Першого дня Бог сказав: «Нехай буде світло». Це світло є Мудрістю Бога Отця, яка просвічує кожну людину, що приходить у цей світ (див. Йо. 1, 9), і яка живе у неприступному світлі (див. 1 Тм. 6, 16).

Про це світло Апостол у Посланні до євреїв каже: «Воно — відблиск Його слави» (Євр. 1, 3); а пророк: «У Твоєму світлі побачимо світло» (Пс. 36, 10); а у Книзі Мудрости: «Вона [Мудрість] — вічного світла відблиск» (Муд. 7, 26).

Про нього Отець сказав: «Нехай буде світло!». І настало світло»; і Йоан пише ясніше: «Слово стало тілом, і оселилося між нами» (Йо. 1, 14). А Єзекиїл з тим же сенсом, але іншими словами: «Рука Господня була там на мені» (Єз. 3, 22), себто Син, у якому і через якого Отець створив усе. Отже, світло, яке було неприступним і невидимим, стало видимим у плоті, освітлюючи тих, хто сидів «у темряві та в тіні смертній» (Лк. 1, 79).

Про це просвітлення Йоан каже, що Ісус «сплюнув на землю, споготовив слиною глей і помастив

глеєм очі сліпому» (Йо. 9, 6). Слина, яка сходить з голови Отця, символізує мудрість. «Голова Христові — Бог» (1 Кр. 11, 3), каже Апостол. Слина з'єднується з пилом, себто божественність з'єднується з людськістю, щоб освітити очі сліпого від народження, себто роду людського, засліпленого у своїх прабатьках.

Отже, ясно, що в день, коли Бог сказав «Нехай буде світло», у той самий день, себто в неділю, Мудрість Бога Отця, народжена від Діви Марії, прогнала темряву, яка «була над безоднею» (Бут. 1, 2), себто в серці людини. Тому в той самий день, у час Літургії Світла (*Messa dell'Aurora*, в день Різдва), співається: «Сьогодні засяє нам світло...», а в Євангелії: «слава Господня їх осіяла [пастухів]...» (Лк. 2, 9).

(Неділя Семидесятниці, 4)

Каже пророк Давид: «Яви нам, Господи, світло лица Твого» (Пс. 4, 7). Обличчя Отця — це Син. Бо як особу пізнають по обличчю, так через Сина ми пізнали Отця. Отже, світло обличчя Божого — це пізнання Сина та просвітлення віри, яке в день П'ятдесятниці було позначене і закарбоване в серцях апостолів як печать, і так «чоловік став живою істотою» (Бут. 2, 7).

(Неділя Семидесятниці, 10)

О, незрівнянна гідносте Марії, о, невимовна височино благодати, о, незбагненно глибока безодне милосердя! Коли ще ангелові чи людині була або буде дана така благодать і таке милосердя, як було дано блаженній Діві, що її Бог Отець уподобав учинити Матір'ю свого Сина, рівного собі

¹ У цьому виданні використано цитати зі Святого Письма за перекладом І. Хоменка. У деяких випадках, задля збереження думки автора, використовуємо дослівний переклад з оригіналу. — Прим. ред.

й народженого перед усіма віками? Це була б величезна ласка і висока гідність, якби якась бідна жінка могла мати дитину від імператора. Воістину, вищою понад усяку ласку була благодать Марії, яка мала Сина з предвічним Отцем, і тому нині вона удостоїлася бути коронованою на небесах.

(Внебовзяття Пречистої Діви Марії, 3)

«І, щоб посміятися над Ним [Ірод], він зодягнув Його в білу одягу» (символ безумства). Отець зодягнув свого Сина Ісуса в білу одягу, себто «плоть, чисту від усякої плями гріха», взяту від непорочної Діви. Бог Отець прославив Сина, якого Ірод зневажив. Отець зодягнув Його в білу одягу, а Ірод посміявся, зодягнувши Його так само. О, горе, те ж саме відбувається й нині! Ірод тлумачиться, як «слава шкіри» і символізує лицеміра, що хизується своєю зовнішністю, немов шкірою, тоді як «усе внутрішнє величає дочку царя», себто душу, яка є дочкою Царя Небесного, і вона повинна походити «зсередини» (див. Пс. 45, 14).

(Неділя П'ятдесятниці, 16)

О, солодкосте Божого милосердя, о, терпеливосте батьківської доброти, о, глибока і незбагненна тайно предвічної ради! Ти, о Отче, бачив свого Єдиного, Того, хто є рівний Тобі, прив'язаного до стовпа, як злочинця, і бичованого, як душогуба. І як Ти міг стриматися? Ми дякуємо Тобі, Пресвятий Отче, бо через кайдани й бичування Сина Твого улюбленого ми були звільнені від кайданів і бичування диявола. Але, о горе, Понтій Пилат знову

бичує Ісуса Христа. Понтій означає «той, що відхиляє», а Пилат — «той, що молотить», або «той, хто б'є язиком», і символізує того, хто відхиляється від добрих намірів і після обітниць повертається до блювотини² своєї. Він своїми богохульними устами й молотом язика б'є і бичує Христа в членах Його: відійшовши, разом із сатаною, від лиця Господнього (див. Іов. 2, 7), він обмовляє Чин, каже про одного, що він гордий, про іншого, що він ненажерливий, і, щоб здатися самому невинним, робить інших винними, і так маскує свою злобу, обмовляючи багатьох інших.

(Неділя П'ятдесятниці, 17)

О, Отче, голову Твого Сина Ісуса, перед якою тремтять архангели, побили тростиною; обличчя, яке ангели бажать споглядати (див. 1 Пт. 1, 12), осквернене плювками юдеїв, побите їхніми ляпасами; борода Його вирвана, Його побили кулаками, Його тягнули за волосся. І Ти, о Всемиловитий, мовчиш і не втручаєшся, і волієш, щоб один, Твій Єдинородний, був так обплюваний, так побитий, а не щоб весь народ загинув (див. Йо. 11, 50). Тобі хвала, Тобі слава, бо з плювків, ляпасів й ударів, що отримав Син Твій Ісус, Ти створив для нас ліки, протиотруту, щоб вигнати отруту з душ наших.

(Неділя П'ятдесятниці, 18)

«Якщо я самого себе прославляю, слава моя — ніщо. Отець же мій, про якого кажете: Він Бог наш, — Той мене прославляє. Та ви Його не спізнали,

² Див. Прип. 26, 11; 2 Пт. 2, 21-22. — Прим. ред.

я ж знаю Його. І коли сказав би я, що не знаю Його, був би й я такий, як ви, неправдомовець» (Йо. 8, 54-55).

Зверніть увагу, що Отець прославив свого Сина при народженні, коли вчинив Його народженим від Діви; в річці Йордан і на горі, коли сказав: «Це Син мій любий» (Мт. 3, 17; див. також Мт. 17, 5); прославив Його також у воскресінні Лазаря і в Його воскресінні та вознесінні. Тому Ісус сказав: «Отче, прослав своє ім'я!». І голос із неба злинув: «І прославив, — і знову прославлю!»» (Йо. 12, 28) у Його воскресінні та вознесінні.

Отже, це Отець прославляє мене, і ви кажете про Нього, що Він Бог ваш. Тут маємо ясне свідчення проти еретиків, які стверджують, що закон був даний Мойсеєві Богом темряви. Але Бог юдеїв, який дав закон Мойсею, є Отцем Ісуса Христа: тому це Отець Ісуса Христа дав закон Мойсею. «І ви не знаєте Його» духовно, поки служите земним речам. «Я ж знаю Його», бо «Я і Отець — одно». «І коли сказав би я, що не знаю Його», хоча знаю Його, «був би й я такий, як ви, неправдомовець», які кажете, що знаєте Його, але не знаєте. «Та я Його знаю і бережу «Його слово». Він, як Син, промовляв слово Отця, і Він сам був Словом (Логосом) Отця, яке говорило до людей. Тому Він зберігає (*serbat*) себе, себто зберігає у собі божественність.

(Неділя V-та Чотиридесятниці, II)

Отець послав нам Сина, дар найкращий і дарунок досконалий; це підтверджують слова сьогоднішнього послання: «Всяке добре даяння й усякий

досконалий дар згори сходять від Отця світла» (Як. 1, 17). Найкращий, себто найвищий; досконалий — це те, до чого нічого не можна додати. Христос є найкращим даром, бо Він даний нам Отцем, у якого Він є найвищим і споконвічним Сином. Тому сказано у Другій Книзі Царів³: «Та коли знову була війна з філістимлянами у Гові, Елханан⁴, Ягре-Оргімів син, з Вифлеему, забив брата Голіята з Гату» (2 Сам. 21, 19).

(Неділя IV-та після Пасхи Господньої, 4)

«Істинно, істинно кажу вам: Чого б ви тільки попросили в Отця, — Він дасть вам у мое ім'я. В ім'я мое досі ви не просили нічого. Просіте ж — і ви одержите, щоб радість ваша була повною» (Йо. 16, 23-24). «Істинно» гебрейською звучить, як *амінь*. І це врочисте ствердження, присяга. Істина (Ісус Христос) обіцяє нам радість, повторюючи двічі слово присяги, щоб ми вірили без жодного сумніву в те, що Він каже.

«Чого б ви тільки попросили в Отця, — Він дасть вам у мое ім'я». Зауваж ці три слова: Отець, чого б, в мое ім'я. Не може бути названий батьком той, хто не має сина, бо батько і син — це два взаємопов'язані імена. Коли Він каже «Отець», мається на увазі «Син», від якого Він є батьком. Отець є Бог, чийми дітьми ми є, і до якого щодня кажемо: «Отче наш, що

³ Назви Книг Святого Письма залишаємо як в оригіналі — за Вульгатою, натомість посилання — у перекладі І. Хоменка. — Прим. ред.

⁴ Елханан — це Adeodato, ім'я, яке означає «Божий дар». — Прим. ред.

еси на небі!» (Мт. 6, 9). Також Ісая каже: «Ти, Господи, наш Батько; “наш Викупитель споконвіку” — Твоє ім'я» (Іс. 63, 16).

І Бог сам каже нам словами Єремії: «І ось тепер хіба не кличеш ти до мене: Мій батьку! Ти — друг мого юнацтва» (Єр. 3, 4). Юнацтво душі — це віра, яка діє через любов (див. Гл. 5, 6) і зберігає душу від зіпсуття: це Бог Отець, як провідник, веде душу до віри. Ми, діти, повинні просити у нашого Отця чогось. Все, що існує, є ніщо, окрім любови до Бога. Любити Бога — це щось; і саме це щось ми повинні просити, себто щоб ми, діти, любили нашого Отця всім своїм еством... Якщо проситимемо любови, Отець сам, який є любов'ю, дасть нам те, ким Він є, а саме: любов.

(Неділя V-та після Пасхи Господньої, 3)

«Будьте милосердні, як і Отець ваш милосердний. Не судіть, і не будете суджені; не засуджуйте, й не будете засуджені; простіть, і вам проститься. Дайте, то й вам дасться» (Лк. 6, 36-38). Зауваж, що в цій першій частині Євангелія виділені п'ять дуже важливих настанов: бути милосердним, не судити, не осуджувати, прощати й давати. Хочемо знайти їхню відповідність з п'ятьма розповідями з Другої Книги Царів.

Перша настанова. Милосердним називається той, хто співстраждає з бідною інших. Це співчуття називається милосердям, бо робить «серце убогим» (лат. *miser cordia, miserum cor*), переживаючи біду іншого. В Бога ж милосердя без убогости серця. Адже милосердя Бога називається милуванням (лат.

miseratio), як ніби «дія милосердя» (лат. *miser cordia actio*). У цьому розумінні Господь каже: «Будьте милосердні». І зауваж, яким потрійним є милосердя Небесного Отця до тебе, таким само потрійним має бути твоє милосердя до ближнього. Милосердя Отця є благодатне, просторе, дорогоцінне.

Благодатне, бо благодаттю очищує душу від пороків. Каже Еклезіяст: «Благодайне милосердя — за часів скрути: наче хмари дощові за пори посушливої» (Сир. 35, 24). У час скорботи, себто коли душа мучиться через свої гріхи, вона зрошується дощем благодати, що її оновлює, омиває і очищує від гріхів.

Просторе, бо з часом воно розширюється і поширюється в добрих ділах. Каже-бо Псалом: «Бо милість Твоя перед очима в мене, і я ходжу по Твоїй правді» (Пс. 26, 3), бо мені стало ненависне моє беззаконня.

Дорогоцінне, у насолодах вічного життя, про що каже Анна в Книзі Товита: «Кожен, хто Тебе шанує, має впевненість, що якщо його життя було випробуване, він буде коронований; якщо пройшов через біди, буде визволений; якщо був пригноблений і переслідуваний, йому буде дано увійти у Твоє милосердя» (Тов. 3, 21 — А. П.)⁵.

І твоє милосердя до ближнього також повинне бути троїстим: ти маєш прощати йому, якщо він згрішив проти тебе; ти маєш навчати його, якщо він звернув з дороги правди; ти маєш нагодувати його, якщо він голодний. У першому випадку каже Соломон: «Милосердям і правдою покутується гріх»

⁵ Цей фрагмент молитви перекладено за Вульгатою. — Прим. ред.